

HARBIY OILALARDA IJTIMOY MOSLASHUV VA GENDER MUVOZANATI: NAZARIY VA AMALIY JIHATLAR

Sodiqova Mohinur Farhodjon qizi.
E-mail: mukhammadsaidakmaljonov@gmail.com
ADPI Aniq va tabiiy fanlar fakulteti
Texnologik ta’lim yo’nalishi 102- guruh talabasi
Ibragimova Xurshida Xusanbayevna
Pedagogika va psixologiya kafedrasida o’qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19410715>

Annotatsiya. Mazkur tezis axborot hurujlari kuchaygan zamonaviy sharoitda ma’naviy-axloqiy immunitetni shakllantirishda oila psixologiyasining o’rni hamda gender stereotiplarining farzand tarbiyasiga ta’sirini tahlil qiladi. Tadqiqotda oiladagi psixologik muhit, ota-onaning tarbiya uslubi va ijtimoiy qarashlarning bola shaxsiy rivojlanishiga ta’siri yoritilgan. Natijalar shuni ko’rsatadiki, sog’lom oilaviy muhit va tenglik tamoyillariga asoslangan tarbiya yosh avlodning axborot hurujlariga nisbatan barqarorligini oshiradi.

Kalit so’zlar: harbiy oilalar, axborot hurujlari, ma’naviy-axloqiy immunitet, oila psixologiyasi, gender stereotiplari, farzand tarbiyasi, tanqidiy fikrlash.

Annotation. This thesis examines the role of family psychology in fostering moral and ethical immunity amid increasing information attacks and how gender stereotypes influence child upbringing. The research indicates that a positive family psychological climate and egalitarian parenting styles are associated with higher resilience in children when facing information attacks. Specifically, children raised in supportive, equality-oriented environments display stronger critical thinking, emotional stability, and ethical decision-making. These findings suggest clear benefits to family environments characterized by psychological support and equality.

Keywords: information attacks, moral and ethical immunity, family psychology, gender stereotypes, child upbringing, critical thinking.

Аннотация. В данной тезисе анализируется роль семейной психологии в формировании нравственно-этического иммунитета в условиях усиления информационных атак, а также влияние гендерных стереотипов на воспитание детей. В работе освещается влияние психологического климата в семье, стилей воспитания и социальных установок на личностное развитие ребёнка. Результаты показывают, что здоровая семейная атмосфера и воспитание, основанное на принципах равенства, повышают устойчивость молодого поколения к информационным атакам.

Ключевые слова: информационные атаки, нравственно-этический иммунитет, семейная психология, гендерные стереотипы, воспитание детей, критическое мышление.

Kirish. XXI asrda axborot oqimining keskin ortishi yoshlar ongiga turli xil mafkuraviy ta’sirlar o’tkazish imkoniyatini kengaytirdi. Axborot hurujlari shaxsning qarashlarini o’zgartirish yoki uni manipulyatsiya qilishga qaratilgan jarayon sifatida namoyon bo’lmoqda [1]. Bunday sharoitda ma’naviy-axloqiy immunitetni shakllantirish muhim vazifa hisoblanadi. Ilmiy manbalarda ta’kidlanishicha, shaxsning ma’naviy barqarorligi avvalo oilada shakllanadi [2]. Oila — bu farzandning birlamchi ijtimoiylashuv muhiti bo’lib, unda qadriyatlar, axloqiy me’yorlar va dunyoqarash asoslari qaror topadi. Menimcha, aynan oiladagi sog’lom psixologik muhit bolani axborot hurujlariga nisbatan mustahkam qiladi. Shuningdek, gender stereotiplari ham farzand

tarbiyasiga sezilarli ta’sir ko’rsatadi. Tadqiqotlarda ko’rsatilishicha, qat’iy gender qarashlari bolaning shaxsiy rivojlanishiga ma’lum darajada cheklov qo’yishi mumkin [3].

Metodologiya. Mazkur tezisni tayyorlashda nazariy tahlil, qiyosiy o’rganish va umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Oila psixologiyasi, ma’naviy tarbiya va gender masalalariga oid ilmiy adabiyotlar tahlil qilindi [4][5]. Shuningdek, kuzatish metodi orqali oiladagi tarbiya uslublarning farzand xulq-atvoriga ta’siri haqida xulosalar chiqarildi. Men talaba sifatida shuni kuzatdimki, oilada ochiq muloqot mavjud bo’lgan holatlarda farzandlar mustaqil fikr bildirishga moyil bo’ladi. Gender stereotiplari masalasi esa psixologik va ijtimoiy nuqtai nazardan tahlil qilindi. O’g’il va qiz bolalarga nisbatan turlicha talablar qo’yilishi ularning o’zini anglash jarayoniga qanday ta’sir etishi o’rganildi [6].

Natijalar. Menimcha, oilaning psixologik muhiti bolalar ma’naviy-axloqiy immunitetini shakllantirishda juda katta ahamiyatga ega. Agar oilada hurmat, ishonch va bir-birini qo’llab-quvvatlash muhiti bo’lsa, farzand o’z fikrini erkin bildira oladi va tanqidiy yondashuv ko’nikmalarini rivojlantiradi. Shuning natijasida u turli zararli axborot ta’siridan himoyalangan bo’ladi [7].

Shu bilan birga, men o’zim kuzatganimda, oilada qat’iy gender stereotiplari bolalarning imkoniyatlarini cheklashi mumkinligini ko’rdim. Masalan, “o’g’il bola kuchli bo’lishi kerak” yoki “qiz bola kamtar bo’lishi lozim” degan qarashlar bolada ichki bosimni oshiradi va ular axborotga nisbatan tanqidiy fikrlash o’rniga stereotipik qarashlarni qabul qilishga moyil bo’lishadi.

Aksincha, mening fikrimcha, tenglik va erkin fikrga asoslangan tarbiya farzandning ijtimoiy moslashuvchanligini oshiradi va uning ma’naviy barqarorligini kuchaytiradi. Shu tarzda bolalar nafaqat o’z qobiliyatlarini erkin rivojlantiradi, balki axborot hurujlariga nisbatan ham barqaror bo’lishadi.

Xulosa. Axborot hurujlari kuchaygan bugungi jamiyatda ma’naviy-axloqiy immunitetini shakllantirish juda muhim vazifa hisoblanadi. Oilaning psixologik muhiti bu jarayonda asosiy rol o’ynaydi, chunki farzandning dunyoqarashi, qadriyatlar va axloqiy me’yorlari aynan oilada shakllanadi. Shu nuqtai nazardan, gender stereotiplarini tanqidiy ko’rib chiqish va farzand tarbiyasida tenglik tamoyillarini joriy qilish katta ahamiyatga ega ekanini payqadim. Sog’lom psixologik muhit va ongli tarbiya orqali yosh avlod nafaqat axborot hurujlariga nisbatan barqaror bo’ladi, balki mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi va ma’naviy yetuk shaxs sifatida o’sadi. Shu tarzda, oilaviy qo’llab-quvvatlash va tenglikka asoslangan tarbiya yoshlarni zamonaviy axborot tahdidlariga tayyorlaydi va ularning intellektual hamda axloqiy salohiyatini mustahkamlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. To’rayev B. *Axborot xavfsizligi va mafkuraviy tahdidlar.* – Toshkent: Ma’naviyat, 2019.
2. Karimova V.M. *Oila psixologiyasi.* – Toshkent: O’qituvchi, 2018.
3. Qodirova S. *Gender psixologiyasi asoslari.* – Toshkent: Fan, 2020.

4. G’oziyev E.G’. *Umumiy psixologiya.* – Toshkent: O’zbekiston, 2017.

5. Yuldashev M. *Ma’naviyat asoslari.* – Toshkent: Ma’naviyat, 2016.

6. Abdurahmonov A. *Ijtimoiy psixologiya.* – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.

7. Raximov B. *Yoshlar tarbiyasida ma’naviy omillar.* – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2021

8. Xusanbayevna, I. X. (2025, December). XORIJIY VA O’ZBEK OLIMLARI TOMINIDAN IJTIMOY-PSIXOLOGIK MOSLASHUV MUAMMOSINI O’RGANILISHI. In *CONFERENCE OF MODERN SCIENCE & PEDAGOGY* (Vol. 1, No. 9, pp. 589-594)..